

A templomtól Ny-ra, a domb peremének közelében is húztunk egy É-D-i kutatóárkot. Hossza 18,5 m, szélessége 1 m volt. A felszínen 15. századra keltezhető, kelta és késő bronz-kora vaskori kerámiát gyűjtöttünk. Itt a szelvényekhez hasonló helyzetet találtunk. Azaz: ugyanúgy tájolt, ugyanolyan korú sírokat. Összesen 4 sírfolt jelentkezett. (Teljesen csak egyet tártuk fel.) Egy késő bronz-kora vaskori objektum kis részlete az árok D-i végében jelentkezett. Egy jelenség (barna elszíneződés kibontását követően árok, oszlophellyel) arra utal, hogy – az É-i dombrészen már megismert és a D-i peremen fúrással konstatált – kelta kori sáncot is érintettünk.

ILON GÁBOR

100. Gőr határa

(Vas megye) Ő

2002. október 21-én terepbejárás a Szőlőhegy ÉNy-i lábánál illetve oldalában, a Répce felé eső lejtőn őskori és egy darab újkori kerámiatöredéket találtunk a felszínen. Régészeti jelenséget nem észleltünk. A Szőlőhegy DK-i lábánál, illetve oldalában, a hajdani majortól D felé eső enyhe lejtőn néhány nagyon kisméretű őskori edénytöredéket gyűjtöttünk. Régészeti jelenséget nem tapasztaltunk.

ILON GÁBOR

101. Göd, Bócsaújtelep, késő római erőd

(MRT 9. k. 1/6 lh.)

(Pest megye) Rő, N

A Göd melletti Bócsaújtelepen fekvő, kitűzési stádiumban maradt késő római erőd területén a 2002. év 3 hetes ásatási szezonja két problémának a tisztázására irányult. Ezek közül az első az I. sz. torony mellett a tavalyi évben megtalált, erődépítéssel egyidős árok egy újabb szakaszának a feltárása volt. Magyarázatot reméltem ugyanis az árokban tavaly feltárt lócsontok és a poncolt pikelymintával díszített hun vagy alán nyeregborító lemeztöredékek jelenlétére. Az 5. sz. szelvény szomszédságában ezért egy 5×5 m nagyságú szelvényt nyitottunk, amelyben elő is került az árok DK-i irányba futó újabb szakasza. Az árok betöltésére itt is az I. sz. torony falkijelöléséből származó köveket és téglatöredékeket használtak. Ez a betöltés azonban csak az árok szelvénybe eső ÉNy-i végére volt jellemző. Az építési törmelék az árok visszatöltésére a szelvény DK-i felében már alig használták. Az árok fenekén újabb, igen kisméretű aranyszínes lemeztöredékek kerültek elő, a betöltésben a kő és téglatöredékek között pedig lócsontok – köztük egy ló koponyájának – töredékei feküdtek. Mindebből arra következtethetünk, hogy a rómaiak által kiásott árokba később egy gazdagon felszerszámozott hun vagy alán ló tetemét helyezték el. A lócsont azonban nem sokkal az eltemetése után szinte teljesen kifosztották.

A régészeti kutatás másik célja az erőd DNy-i falszakaszának feltérképezése és a légi felvételen sejtető

következő torony megtalálása és feltárása volt, azonban a torony azonosítására húzott nagyszámú árok egyikeben sem találtunk kitűzött toronyra utaló jelenséget. A kutatóárok mindegyikében csak az ovális vonalát követő erődfal külső- és belső falsíkját kijelölő párhuzamos kősorok futottak. Az erőd közel 200 m hosszú DK-i falszakasza mentén ezért újabb torony kitűzésére már bizonyosan nem került sor. Felszíni nyomok alapján toronnyal csak a DK-i falszakasz végén számolhatunk. Az ívelt vonalú DK-i falszakasz közepén, a 24. sz. árokban azonban a párhuzamosan futó kősorok megszakadtak, és azokat egymástól 1,3 m távolságra egy-egy merőleges kősor zárta le. A jelenséget csak egy kitűzött 1,3 m széles, keskeny erődkapuval magyarázhatjuk.

Az ásatás során nagy számban kerültek elő késő római bélyeges téglák, amelyek vagy a *legio X gemina magister figlinarium*ait nevezik meg, vagy az ún. OFARN csoportba tartoznak. Az egyik téglán egy kurzív felirat töredéke is megőrződött.

Az ásatáson a Szegedi Tudományegyetem régészet szakos hallgatói vettek részt.

MRÁV ZSOLT

102. Görcsöny, Görcsönyi-szőlők

(Baranya megye) Rő

A szőlőkbe vezető dűlőútból csontvázas sírt mosott ki az eső. A váz mellett előkerült 6 darab Valentinianus-érem a 4. század második felére keltezi a sírt. A lelőhelyen 4. századi temető helyezkedik el, melyről már a 19. században is tudtak (ArchÉrt 1870, 148.). Római kori megtelepedésre utal a falu területén előkerült két feliratos kő is (CIL III 10282, 10294).

KOVALICZKY GERGELY

103. Gyál, 3. számú lelőhely

(Pest megye) B, Sza, Á

Az M0 autópálya Pest megyei szakaszának építését megelőző régészeti feltárás során az M5 autópálya és az M0-4. sz. főút csomópontja közti szakaszon, valamint a 4. sz. főút – Vecsést és Üllőt elkerülő – nyomvonalán dolgoztak 2002-ben a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai. Az alábbiakban bemutatott lelőhelyeken ebben az évben közel 398 450 m²-t tártunk fel február és november között. Mindegyik lelőhelyen a vezető geodéta: Szánthó Dániel. Térinformatikus: Zoltán S. Péter, Progli Szabolcs. A teljes feltárás koordinátora: Tari Edit.

A késő Árpád-kori településen rögzült telkeken kerültek elő a település maradványai. Megfigyeltük a helyszínen, hogy az M5 autópálya 10–15 évvel korábbi építéskor a lelőhely tetejét, kb. 1 m vastagságban elplanírozták és letermelték. A lelőhely feltárását megelőzően a humusz tárolására kijelölt területen kutatóárokot húztunk, ezekből összesen 7 objektum került elő: három bizonytalan korú, egy szarmata gödör, egy Árpád-kori

árok, egy hasonló korú szabadtéri kemence, valamint egy földbe mélyített ház. A házat többször megújították, tetőszerkezete szelemenés volt. Padlója kétrétegű, mindkettő deszkaborítású volt.

A humuszdepó 7 objektumán kívül a lelőhelyen 212 objektum került elő. Egy őskori és néhány recens jelenléte számíthat ezek az Árpád-korra keltezhetőek; 124 árok, 39 gödör, 16 kemence és 27 földbe mélyített ház is megfigyelhető volt. Ebből kettő talán műhelyként funkcionált. Leletanyagukat körömbenyomkodással és hullámvonallal díszített kerámia, cserépbogrács képezte. Az 50. házból egy összetört malomkő darabjai is előkerültek. A lakóházak többsége elpusztult, csupán a legmélyebbek legalját sikerült megtalálni. A fellelt árokokban szabályosan kiosztott Árpád-kori telkek meglétére utalnak, illetve a tárológödrök és vermek nagy kiterjedése nagyobb település egykori meglétére engednek következtetni. A lelőhely kevés leletanyagot eredményezett. A kutatót és feltárt terület mérete együttesen: 84 298 m².

A nyomvonalhoz tartozó szénhidrogén-vezetékek területén is dolgoztunk 2002-ben június és július között.

A 3. számú lelőhelyen, a 2. gázcsomópont területén 2002 augusztusában három felületen folytak feltárások. 24 objektum került kibontásra. Az I-II. felületen egy bizonytalan korú árokrendszer elemei kerültek elő, szintén bizonytalan korú és Árpád-kori gödrök mellett, mindhárom felületen jelentkeztek. Előkerült továbbá négy Árpád-kori földbe mélyített lakóház, melyek közül kettő úgynevezett „nyeles ház” volt. Kemence és a szelemenés tetőszerkezetre utaló cölöplyuk mindegyikben volt, munkagödör kettőben; a padló megújítása csak az egyik házban volt megfigyelhető.

Ettől K-re a Gyál 3. Árpád-kori lelőhely folytatásaként 5 ház, 9 kemence, 6 kút és 21 árok került elő a gázvezeték nyomvonalában.

3/A lelőhely, 2. csomópont. Az M5 és az M0 autópálya csatlakozásának nyugati oldalán a gázvezetékek autópálya nyomvonalába eső szakaszán került elő egy kis bronzkori teleprészlet. A 13 gödörben kevés leletanyagot, főként kerámiatöredékeket és néhány állatcsontot találtunk és egy lelet nélküli széles, egyenes árkot.

Munkatársak: Füredi Ágnes, Szabó Levente, Szekeres Krisztina régészek, Bognár Anita, Ferenczi László, Halász Ágoston régésztechnikusok.

MESTER EDIT – SIMONYI ERIKA – TOMKA GÁBOR

104. Gyál, 10. számú lelőhely (Pest megye) Á

Az Árpád-kori településen 78 objektum került elő. A feltárás két nagyobb felületen folyt, közöttük földút húzódott. Az I. (D-i) felületen újkori jelenségek mellett, Árpád-kori árok, gödrök és három földbe mélyített ház került elő. A házak és az árok kapcsolata nem világos. A házak úgynevezett „nyeles házak”, szelemenés tetőszerkezetűek, belsejükben kemencével és munkagödörrel. Az egyikben (13.) sikerült megfigyelni a deszkapad-

ló lenyomatát. Betöltésükből cserépbogrács-töredékek, fenékbélyeggel ellátott töredékek, valamint bekarcolt csigavonallal díszített darabok kerültek elő. A II. felületen számtalan bizonytalan korú, illetve császár- és Árpád-kori, rendszertelenül futó árkot sikerült feltárni. A feltárt terület mérete: 55 672 m².

Munkatárs: Szabó Levente régész, Füredi Ágnes, Szekeres Krisztina régészhallgatók (ELTE).

SIMONYI ERIKA

105. Gyál, 13. számú lelőhely (Pest megye) R, Á

Gyál határában 2002. július 14. és augusztus 10. között végeztünk megelőző feltárást. A lelőhelyen a gázfektelési munkálatok által veszélyeztetett 3. csomópontot, 5797 m² területet kutattuk át. Az ásatások során őskori és Árpád-kori leletek kerültek napvilágra. Az őskor emlékeit a terület keleti részén találtuk. A késő rézkorra (Kr. e. 4200–3500) datálható mintegy 34 gödörben díszített kerámia, kovaeszközök, két esetben pedig háziállatok (szarvasmarha és juh) csontváza feküdt. A gödrök egy részét egy félkörívben, illetve egy hosszanti, az egész ásatási területet átszelő, K–Ny-i irányban haladó árok vágja. Az árkokból rézkori cserepek mellett az Árpád-korra keltezhető kerámiatöredékek kerültek elő. Az említett objektumok (összesen 5 darab árok) a 11–13. század közötti időszak emlékei.

Munkatársak: Gulyás Gyöngyi régész, Zsoldos Attila régészhallgató (JATE), Ari György, Szászvári Linda régésztechnikusok.

PÉTERVÁRY TAMÁS

106. Gyál, 22. számú lelőhely (Pest megye) Kk

A tervezett autópálya nyomvonala az előzetes terepbejárás szerint mintegy 800 m hosszan metszi a lelőhelyet. A nyomvonalat két földút metszi. A lelőhelynek a délebbre fekvő földúttól D-re eső részén a 16–17. századra keltezhető árokrendszerre bukkantunk.

Az első periódusba két párhuzamosan futó, ÉNy–DK-i irányú, vízelvezető árok tartozott. Ezt metszette egy kettős árokrendszer, mely egy négyszögletes, a fő égtájak szerint irányított területet kerített körbe. Harmadik periódusként egy hasonló, az előzőnél kisebb területet magába foglaló négyszögletes árokrendszert említhetünk. Az árkokból mázas kerámia, fül- és egyéb jellegzetes töredékek, egy kutya csontváza (3. periódus), szarvasmarha- és egyéb állati csontmaradványok és két cölöplyuk került elő.

A lelőhelyen 40 objektumot, azaz 33 árkot, 2 cölöplyukat, 5 tárológödört dokumentáltunk. A feltárt terület mérete: 35 462 m².

Munkatárs: Gulyás Gyöngyi régész, Ari György, Szászvári Linda régésztechnikusok.

PÉTERVÁRY TAMÁS